

Forfatter: Jacobsen, Jørgen-Frantz

Titel: Udrag fra Nordiske Kroniker

Citation: Jacobsen, Jørgen-Frantz: "Nordiske Kroniker", i Jacobsen, Jørgen-Frantz: *Nordiske Kroniker*, 1943, s. 85. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-jacobjf_02-shoot-idm139956848577440/facsimile.pdf (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Nordiske Kroniker

fiffig Kløgt parret med latent Kraft og uhyre Værdighed. Et pompøst Hoved, men sidst af alt elegant. Han var kun en af de vældige Gubber, Nordens Historie er saa fuld af. Maaske har han lignet *Snorre*. Men han lignede ikke Kardinalen af *Richelieu*.

Oxenstierna stod som Repræsentanten for gammel Sæd og Simpelt. Men Sveriges nye Stilling førte uvægerligt en ny Tid ind i Landet. De svenske Adelsmænd var blevet rige og vilde være fine. Den fornøjelige Pige Dronning *Christina* med de drastiske Manerer fik elegante Nykker. Gamle Axel havde sit Hyr med hende. Det gik ikke. Til sidst kunde hun hverken holde gamle Sverige eller unge *de la Gardie* ud. Hun gik over til Paven. Han var mere *stilig*.

Sveriges prunkende Stormagtstid var Pragt langt mere end Form. Formen kom først med Finalen. *Carl XII* blev den første elegante Svensker. En mærkelig Krystallisering af gammel svensk Simpelt og nyere krigersk Gloire, næsten dekadent i sin helstøtte og enkle Konsekvens. Den Holdning, hvormed han formøblede hele Stormagtsherligheden, har givet hans Helteskikkelse en Stil, som er *svensk*.

Stockholm saa kun *Carl XII* som Dreng og som Lig, og Arven efter ham var et sønderlemmet og ruineret Rige. Men saa meget var Carolincrnns Glans gaaet Svenskerne i Blodet, at Frihedstidens kongelige Republik fuldendte det Bygningsværk, som Enevælden havde undfanget. *Stockholms Slot* kom ogsaa senere til over sin Hovedportal at bære *Carl XII's* Navn. I sin raffinerede Enkelhed ligner det Heltkongen selv, hans simple Majestæt. Mens Barok-slottene i prunkende Flor blomstrede i det parykkledte Evropa, byggede *Nicodemus Tessin* denne rene og klare Firkant. Den staar endnu som et Monument over Fødslen af det svenske Karaktertræk, som med et alt for blodløst Udtryk kaldes *Stiligheden*.

Den carolinske Glans kunde ikke glemmes. Svenskerne var blevet elegante. *Frihedstiden* fra 1719 til 1772 var politisk frivol og korrump. I Kraft stod den langt tilbage for Stormagtsaarene, men ikke i Kultur og udsøgt Smag. Det svenske Aandsliv blomstrede.

Linné, Polhem, Tessin, Swedenborg og Dalin er kun et Udvalg af de mange store Navne, imod hvilke Samtidens Danmark—Norge næsten kun kunde kaste *Holberg* paa Vægtskaalen.

Medens København i denne Periode var tynget af en alt for næsegrus Beundring for en elskværdig, men alt andet end straalende Enevælde og kun med Vanskelighed holdt Humøret oppe under *Christian VI's* bundkedelige, sabbatsforordnende Scepter, blev Stockholm de politiske Intrigers og den straalende Adels glade Midtpunkt, besjælet af en festlig, fri og selvstændig Aand. Det var et virkeligt nordisk Paris, en Slags *Régence*, flyttet op under de koldere Himle.

Og saa havde Sveriges Hovedstad endda den *gustavianske* Tid til gode. I 1772 besteg *Gustav III* Tronen. En indfødt Stockholmer og en gennemført Rokokokonge. Men af et langt mindre skørt Porcelæn end den samtidige *Christian VII*. Det blev til Fester og Opera, Politik, Intriger, Krig, Statskup. Til sidst et Kongemord. Der var baade Glorie og Skæbne ved denne livlige og begavede Fyrste. Stockholm havde igen en Konge med Stil.

Ingen Steder fornemmer man Samtidens Liv og Tone mere intensivt end i *Bellmans* Sange. Ingen nordisk Digter har formaaet baade at høre og se som han, paa én Gang med klar Naturalisme og genial Festivitas. Det er Målarstaden, dens lyse, lette Sommer, dens skumle, haarde Vinter, alt opfattet i et salig beruset Skær af Rokoko, som i Glæde og Synd og Nød og Død trænger sig ind paa En i disse Viser.

Man hører Trommehvirvlerne og Raabene i *Undan ur vägen* — se hur profossen med plymager, man ser den galante Stimmel af Vogne og Chaiser, Nymfer og Musikanter under den trange Gades Lygtelys i *Nå, ä' nu alla församlade här*. Finest er maaske den overdaadige Naturforelskelse i de mange Sange om Udflugterne til Saltsjöns eller Mälarens Skærgaard, men bedst er dog det Stykke Natur, som han kalder *Ulla Winblad*, hvad enten han skildrer hende liggende i Vindueskarmen ude i *Fiskartorpet* en straalende Middagsstund om Sommeren, eller han i en ironisk-elegant Værts-